

Zjevení Krista v éterickém světě a Jemu sloužící duchovní mocnosti

Sergej O. Prokofjev

Podle duchovně vědeckého bádání Rudolfa Steinera je jednou z nejdůležitějších událostí nové doby to, že lidstvo překročilo v druhé polovině 19. století práh duchovního světa (viz GA 233a, 12. a 13- ledna 1924). Od té doby je problém prahu jednou z centrálních otázek současnosti, ačkoli o tom ví člověk jen málo, protože překročení prahu probíhá nejprve zcela nevědomě. Mnohé události dneška lze ale pochopit jen tím, že o této základní skutečnosti víme. Z toho vyplývá, že jedním z nejnáléhavějších úkolů naší doby je pozvednout ty procesy, které jsou dnes v nevědomé duševní oblasti, do jasného denního vědomí a v tom spočívá také hlavní úkol anthroposofie. Neboť právě ta chce především pozvednout ony procesy, které působí nevědomě v duševním životě od té doby, co lidstvo překročilo práh duchovního světa, do plného vědomí.

Mezi nejrůznějšími událostmi v duchovních světech, s nimiž je člověk přímo spojen, je bez pochyby pro budoucí vývoj tou nejdůležitější zjevení Krista v éterické podobě neboli Kristův návrat (viz GA 15, GA 118, GA 123, GA 130, GA 131 atd.)

Hledáme-li příčiny tohoto nového Kristova zjevení ve 20. století, přivede nás to - z duchovně vědeckého hlediska - k další velké události, kterou Rudolf Steiner popisuje ve svých přednáškách jako určitý druh opakování mystéria Golgoty v druhé polovině 19. století, které se ale tentokrát neuskutečnilo ve fyzickém světě, ale ve světě duchovním, v oné oblasti, která hraničí přímo se světem lidí (viz GA 152,2. a 20. 5.1913). Je pozoruhodné, že Rudolf Steiner častokrát srovnával toto nadsmyslové mystérium Golgoty s oním historickým, které se uskutečnilo na rozhraní věků na Zemi. Vyjdeme-li z tohoto srovnání, lze si položit centrální otázku naší úvahy.

Historické mystérium Golgoty se uskutečnilo jako pozemská událost před 2000 lety v Palestině. Pochopení tohoto centrálního mystéria ovšem nebylo možno získat pozemskými silami, ale přišlo v té době z duchovního světa. A tak máme na jedné straně kosmicko-pozemskou událost a na druhé straně její pochopení, které přichází z duchovního světa. V křesťanské tradici se nazývá tento proud vyšších poznatků o Kristově pozemském životě přicházející k prvním učedníkům Krista Ježíše seslání Ducha Svatého, Letnice.

Druhé neboli „malé“ mystérium Golgoty se naproti tomu odehrálo v duchovním světě. A tak se můžeme otázat: Lze ve dvacátém století nalézt událost, na niž bychom mohli pohlížet jako na nějaké „obnovené Letnice“ a která nás může přivést k reálnému poznání opakovaného mystéria Golgoty v duchovním světě, a tedy z toho vycházejícího zážitku éterického příchodu Krista, jako Letnice na rozhraní věků daly nejbližším Kristovým učedníkům pochopení pozemského mystéria Golgoty? Protože se ale opakování mystéria Golgoty neuskutečnilo na Zemi, ale v duchovním světě, musíme hledat podle zákona zrcadlení nové seslání Ducha Svatého na fyzické úrovni. Je možno nalézt takovou událost ve dvacátém století?

Odpovědi na tuto otázku chceme věnovat následující úvahy. K tomu je ale třeba se nejprve při řešení otázky příchodu Krista v éterické podobě věnovat tomu, které duchovní bytosti se svou pomocí a službou podílely na této centrální duchovní události naší doby.

Pokud shrneme vše, co kdy Rudolf Steiner řekl k tomuto tématu, poznáme, že se na této události podílely zvláštním způsobem především tři duchovní bytosti. Charakter, zvláštnosti a způsob jejich účasti na éterickém příchodu Krista teď budeme sledovat podrobněji.

První z těchto tří bytostí známe z mnoha popisů Rudolfa Steinera. Je to rajská sesterská duše prvního člověka, Adama, která na rozdíl od něj nepropadla hříchu, ale zůstala v duchovním světě a až do určité doby se nevtělovala ve fyzickém těle na Zemi (viz GA 114, GA 142, GA 146). Vysoké duchovní bytosti ji chránily před osudem celého ostatního lidstva a zůstávala jako strážce původního nebeského obrazu člověka v kosmických sférách. Jako duchovní bytost nepřišla tato nebeská duše během mnoha epoch do kontaktu se Zemí, ale byla ve starých mystériích ve spojení jen s vyvolenými zasvěcenci.

Jen jedinkrát se ukázala lidstvu přímo, ačkoli i toto zjevení nebylo skutečným vtělením. V Krišnově velkém zvěstování, jak je popsáno v Bhagavad-Gítě, poprvé vyslala pozemskému lidstvu mimo potmělé prostory mysterijních míst, skrytých před masami lidí, své duchovní světlo a svou nebeskou moudrost (viz GA 146).

Tato nebeská duše ale nebyla v době, kdy dlela v duchovním světě, nečinná. Naopak, stala se třikrát tak zvanými předzemskými nebo kosmickými činy (Rudolf Steiner je také nazývá předstupni mystéria Golgoty) zachráncem lidstva, když se třikrát ve vyšších světech obětovala Kristu, a stala se tak nositelem jeho vysoké sluneční bytosti, aby tak od pozemského lidstva odvrátila tři velká nebezpečí a současně mu vyslala síly, které potřebovalo pro svůj další vývoj. Podrobný popis těchto tří obětí lze nalézt v mnoha přednáškách Rudolfa Steinera (viz GA 148, GA 149, GA 152 atd.). Nejdůležitějším aspektem těchto tří obětních činů v této souvislosti je skutečnost, že se tím tato nebeská duše stala vzorem ve všech předkřesťanských mystériích a zejména všech jejich vyšších stupňů zasvěcení, které se ve starých mystériích označovaly jako „nositel Krista“ neboli „Christoforos“ (viz GA 187, 27. 12. 1918, a GA 233a, 21.4.1924). Tento stupeň zasvěcení spočíval v určitém smyslu v tom, že neofyt jasnozřivě vnímal tyto tři kosmické činy rajské duše a současně je prožíval jako přípravná stádia k příchodu božské Kristovy bytosti na Zemi.

Na rozhraní věků se tato rajská duše poprvé vtělila na Zemi. Zrodila se jako Ježíš z Nazaretu z nathanské linie starohebrejského národa a jeho rodokmen je uveden v Lukášově evangeliu; proto bývá v duchovně vědecké literatuře také označována jako nathanská duše (viz GA 114 a GA 146). Ve svých třiceti letech se stal Ježíš z Nazaretu při křtu v Jordánu uskutečněným Janem Křtitelem nejen nositelem Krista, ale přijal jako první a jediný člověk na Zemi sluneční bytost Kristovu až do svého fyzického těla. A to znamená, že se tato rajská neboli nathanská duše od té doby stala pro všechny lidi vzorem v onom nejvyšším stupni zasvěcení, jakého lze v nových křesťanských mystériích dosáhnout. Tento stupeň se také nazývá „příjemce Krista“. Rudolf Steiner ve svých přednáškách velmi důrazně rozlišuje úkoly nathanské duše ve starých a nových mystériích (viz GA 233a, 21. 4. 1924).

Po mystériu Golgoty, to znamená po Kristově smrti a zmrtvýchvstání v pozemských schránkách Ježíše z Nazaretu, zůstala nathanská duše s Kristovou bytostí i nadále v

duchovních světech spojena. Rudolf Steiner v této souvislosti říká, že Kristus po mystériu Golgoty učinil z nathanské duše „[...] svou vlastní duševní schránu [astrální schránu] a jejím prostřednictvím působí i nadále“ (GA 142, 1. 1. 1913). A na začátku téže přednášky Rudolf Steiner o jasnozřivém zážitku apoštola Pavla na cestě do Damašku řekl: „Když měl Pavel své zjevení před Damaškem, pak to, co se mu zjevilo, byl Kristus. A světelná záře, do níž se Kristus oděl, to byl Krišna“ (tamtéž) - to znamená nathanská duše. Jinými slovy to byla tato duše, která se Pavlovi zjevila v jeho vidění jakožto nositel celého kosmického Kristova vědomí v oslňujícím proudu astrálního světla, které obklopovalo duchovní postavu Zmrtvýchvstalého jako mohutná aura.

Díky svému zvláštnímu spojení s Kristem se nathanská duše bezprostředně podílí také dnes na jeho novém příchodu v astrálním světě. Důkaz o této skutečnosti nalezneme v prvním mysterijním dramatu Rudolfa Steinera „Brána zasvěcení“ (GA 14). Je tam scéna, kde Theodora jasnozřivě vidí Krista v éterické postavě a říká o tom lidem, kteří jsou kolem ní. Její úžasný monolog se skládá ze dvou částí. V první části mluví sám éterický Kristus. V Theodořině vidění vypadá jako imaginativní postava a mluví k ní v první osobě: Já jsem“, což je ve skutečnosti Kristovo esoterické jméno jakožto boha lidského Já. Druhá část monologu má zcela jiný charakter (aby to Rudolf Steiner ještě více zdůraznil, odděluje ji pomlčkami). V této části Theodora popisuje, jak jasnozřivě vidí lidskou bytost, která vystupuje ze světelné záře neboli ze světelné aury, která obklopuje vznešenou imaginativní Kristovu postavu. Tato lidská bytost se pak obrací na ni jako přímého svědka éterického Krista a mluví pak o něm ve třetí osobě. Tato světlem naplněná, andělská bytost se objevuje před Theodorou vedle éterického Krista. Je to nathanská duše, která se dnes bezprostředně podílí na novém Kristově příchodu.

Tak zde máme dva nadsmyslové zážitky: jeden Pavlův a dále druhý Theodořin, jak ho zobrazil v prvním mysterijním dramatu Rudolf Steiner. Mezi oběma ale můžeme vidět zcela zásadní rozdíl. Pavlův zážitek před branami Damašku má silný, bouřlivý charakter. Ve „Skutcích apoštolů“ (kap. 9) se popisuje, jak Pavel padl k zemi, oslepl a několik dní nemohl vůbec mluvit. Celá jeho nitro bylo hluboce otřeseno.

Theodořino vidění má naprosto jinou náladu. Není v něm nic otřesného ani bouřlivého. Naopak, je to duchovní zážitek naplněný mírem a klidem, ponořený do tiché atmosféry lásky a mírnosti. Také kvalita světla v obou prožitcích je zcela rozdílná. Pavel vidí silné kosmické světlo a prostřednictvím nathanské duše prožívá zjevení astrálního světla vesmíru. Naopak Theodora vidí zcela jiné mírné a tiché světlo. Je to éterické světlo, které působí mnohem blíž k atmosféře Země.

Abychom lépe pochopili rozdíl mezi oběma světelnými kvalitami, budeme podrobněji pozorovat událost, která nastala v druhé polovině 19. století v duchovním světě a kterou Rudolf Steiner nazval opakováním mystéria Golgoty. V přednášce z 2. května 1913 řekl, že lidstvo v 19. století dosáhlo vrcholu ve vývoji materialismu (viz GA 152). V té době vstoupil po smrti do duchovní sféry hraničící se Zemí velký počet materialisticky myslících, cítících a konajících lidí. Duchovní temnota, která z nich vycházela - neboť materialismus šíří v duchovním světě temnotu -, byla natolik silná, že dosáhla toho, že astrální světlo, které viděl Pavel ještě v jeho plném lesku, zcela zastínila, to znamená to světlo, v němž žilo v nathanské duši koncentrované kosmické Kristovo vědomí. Toto zničení Kristova vědomí v nathanské duši je ve skutečnosti druhým ukřížováním Krista, tentokrát ovšem nikoli ve fyzickém světě,

ale ve světě duchovním. Ale stejně jako tomu bylo při velkém mystériu Golgoty, i tentokrát následovalo po smrti Kristova vědomí v nathanské duši jeho zmrtvýchvstání, a to díky slunečnímu duchu Kristovu, který v ní i nadále působil. Jestliže se ale uskutečnily smrt a zmrtvýchvstání při velkém mystériu Golgoty na úrovni bytí, pak se opakovaly tentokrát na úrovni vědomí a samotné zmrtvýchvstání neproběhlo na kosmické úrovni astrálního světla, ale na stupni bližším lidstvu, v éterickém světě, který patří přímo k Zemi. Tímto obětním Kristovým činem - jeho smrtí a jeho zmrtvýchvstáním v nathanské duši - dostal vývoj lidstva možnost k rozvoji zcela nové schopnosti, schopnosti čistě duchovního myšlení. Následkem této nadsmyslové události se stalo možným, aby měl člověk už na Zemi živoucí, spirituální myšlení, myšlení, které dnes žije z živoucího ducha, jenž proniká myšlenkové formy moderní duchovní vědy.

Takové produhovněné lidské myšlení nejenže podporuje činnost fyzického mozku, ale září od té doby do éterického okolí Země a mohou ho tam vnímat vyšší duchovní bytosti i ti lidé, kteří mají jasnozřivé schopnosti, a tak se jim otevírá následující obraz.

V dnešní materialistické epoše se bytostem vyšších hierarchií jeví zemská atmosféra z pohledu jejich nebeských říší jako hluboká, temná propast podobající se nočnímu nebi bez hvězd. Když se ale lidé občas snaží uchopit spirituální myšlenky duchovní vědy a opravdu intenzívně je promýšlet tak, že je postupně dokáží osvobodit od spojení s fyzickým mozkiem, pak začínají tyto produhovněné myšlenky zdola vzhůru svítit, z temné propasti Země začínají zářit do nebeských duchovních říší a stávají se viditelnými pro hierarchie. Pak se jim dole v temné zemské sféře objevuje nové, svítícími hvězdami zaplněné duchovní nebe.

Vznik takového nového nebe představuje pro vyšší hierarchie reálnou a úplně novou zkušenost, neboť ony potřebují v dnešním světovém cyklu světlo produhovněných lidských myšlenek, aby mohly vést další vývoj lidstva správným způsobem.

Z takových světlem naplněných, spiritualizovaných myšlenek nyní tká nathanská duše v duchovním světě, který přímo hraničí s pozemským světem, novou světelnou auru pro éterického Krista. Tato nová světelná aura je zdrojem onoho mírného, klidně zářícího éterického světla, které viděla Theodora kolem imaginativní Kristovy postavy. A v paprscích tohoto světla se jí zjevuje také nathanská duše jako andělská bytost, která má podobu člověka. Dá se to chápat i tak, že nathanská duše při druhém Kristově zjevení působí dvojitým způsobem: makrokosmicky a mikrokosmicky. V makrokosmu tká v naší době duchem naplněnou auru éterického Krista ze spiritualizovaných lidských myšlenek. A v mikrokosmu probouzí v člověku novou schopnost spiritualizovaného myšlení, schopnost osvobodit se z okovů fyzického mozku a žít v živoucích myšlenkách anthroposofie.

Druhou duchovní bytostí spojenou s novým zjevením Krista je Vidar. Je jediným, kdo přežil soumrak bohů ve starých náboženstvích a našel cestu k východu duchovního Slunce křesťanství na Zemi. O jeho spojení s éterickým Kristem a jeho úkolech v době Kristova nového příchodu mluvil Rudolf Steiner podrobně v poslední přednášce cyklu Poslání jednotlivých, duší národů ve spojitosti s germánsko-nordickou mytologií (GA 121).

V této přednášce říká, že dnešním Vidarovým úkolem je vytvářet éterickou formu postavy, v níž se může uskutečnit duchovní zjevení Krista pro lidstvo. „Toho dalšího ale zná germánská mytologie. Ví se o něm, že je tu proto, aby žila éterická postava, v níž se má inkarnovat to, co se má znovu zjevit lidem jako éterická postava Krista“ (17. června 1910).

Jak ale máme chápat tuto Vidarovu tvůrčí činnost ve vyšších světech? Můžeme zde uvést srovnání. Když je lidská duše v duchovním světě vyslána, aby se vtělila na Zemi, pak krátce před svým fyzickým zrozením, před tím, jak bychom vyjádřili pozemskými slovy, dospěje k nekonečnému moři světového éteru. Z tohoto kosmického moře si nyní musí duše vytvořit své vlastní éterické tělo. Musí si z něho doslova vytáhnout určitou část, ztuhnout ji a individualizovat ji svou vlastní duchovní silou, aby z ní zformovala své vlastní éterické tělo. Tehdy koná podle své vlastní osobní karmy, aby pak mohla být na Zemi nositelem svých osobních vloh a schopností.

Tento proces lze názorně vysvětlit následujícím způsobem. Když zde na Zemi někdo stojí na břehu řeky a chtěl by přinést domů trochu vody, pak je to možné jen tehdy, když má s sebou nějakou nádobu, džbán nebo něco jiného. Neboť tu člověk potřebuje proto, aby nabral vodu. Tato nádoba může mít různou podobu, zcela podle volby, v každém případě ale musí mít takový tvar, aby v sobě udržela vodu. V tom spočívá ona podivuhodná vlastnost vody: je neustále tvárná.

Co ale může duši v duchovním světě posloužit jako taková „nádobu“ nebo taková formující síla, s jejíž pomocí je schopna vytvořit své éterické tělo z nekonečného moře světového éteru (neboť nádoby v duchovním světě samozřejmě neexistují)? Síla, která zde může lidské duši posloužit, je síla imaginace. Tato magická síla, kterou dostává duše na svém současném vývojovém stupni ještě od vyšších hierarchií, dokáže vyčlenit část světového éteru z celkového moře tvůrčích životních substancí kosmu a pak ji natolik individualizovat, že z ní může vytvořit nové éterické tělo.

Něco podobného, ale na nesrovnatelně vyšším stupni, dělá Vidar. Jako hierarchická bytost vytváří silou své kosmické imaginace z nečistších a nejvyšších druhů éteru - z životního a zvukového éteru - novou éterickou postavu neboli nadsmyslovou schránu pro Krista, ve které se od 20. století zjevuje lidstvu.

V naší době ale nepůsobí Vidar jen makrokosmicky, ale také v lidech. Tento zvláštní Vidarův úkol ve vývoji lidstva Rudolf Steiner podrobně popisuje ve výše zmíněné přednášce cyklu o duších národů. Mluví tam o tom, že Vidar v dnešní epoše „vyhání z lidských myslí všechno to, co by zde mohlo působit škodlivě jako pozůstatek chaotických starých [atavistických] jasnozřivých sil | inspirovaných vlkem Fenrirem], a který probouzí v lidských duších nově se vytvářející jasnozření v lidské hrudi.“ A dále Rudolf Steiner charakterizoval toto nové jasnozření jako „prozářené vědou a rozumem“. Z řečeného tedy vyplývá, že Vidar je tou hierarchickou bytostí, která chce vést lidstvo ke zcela novému jasnozření, k vědomému životu v pravdivých, objektivních imaginacích, v nichž lze správně zřít éterického Krista v duchovním světě.

A tak můžeme i ve Vidarově duchovním působení, které je spojeno s Kristovým návratem, zřetelně rozpoznat dva směry: duchovně-kosmický a pozemsko-lidský. V makrokosmu vytváří z vyšších druhů světového éteru novou postavu, novou imaginativní formu pro éterického Krista. A bojuje s démonickou bytostí astrálního světa, s vlkem Fenrirem, inspirátorem temného, atavistického jasnozření, který se snaží ovládnout lidstvo. V mikrokosmu pak Vidar pokouší probudit v každém jednotlivém člověku novou schopnost - žít vědomě v imaginacích, k nimž nám dnes ukazuje cestu antroposofie. Neboť jen takové imaginace nás mohou vést k vědomému zření éterického Krista v nejbližším duchovním světě.

Třetí duchovní bytost, která se podílí na Kristově novém příchodu, je vedoucí Duch času naší epochy Michael, velký inšpirátor moderní duchovní vědy, anthroposofie (viz GA 26; GA 152, 2. 5. 1913; GA 217, 15. 10. 1922 a také GA 194; GA 237; GA 240). Rudolf Steiner popsal zvláštní Michaelův vztah ke zjevení éterického Krista následujícími slovy: „Tato událost zjevení Krista, tak jak ji podává Theodora, se může projevit jen tím, že se bude stále více a více rozšiřovat Michaelovo panství.²⁸⁷ Je to proces v duchovním světě. Michael současně bojuje na úrovni, která hraničí s naším světem, za to, aby se Kristus přiblížil k lidem“ (GA 158, 9.11.1914).

Abychom opravdu pochopili tato slova moderního duchovního badatele, je třeba vzít v úvahu ještě další důležitý proces, který dnes probíhá v duchovních světech. Jedná se o toto: Dnes se pokouší všeobecně rozšířený materialismus zvláště škodlivě působit na lidské éterické tělo. Jeho vliv spočívá v tom, že éterické tělo při působení materialistického myšlení, cítění a hnutí vůle stále víc tuhne. Rudolf Steiner použil při charakterizování takového životního těla slovo „dřevnatí“. A po smrti pak může takové éterické tělo jeho nositel rozpustit ve světovém éteru jen s velkými obtížemi. Je to tak, jako by duchovní svět nechtěl takové materialistovo „zdřevnatělé“ éterické tělo vůbec přijmout. To pak vede k tomu, že pak tato těla zůstávají v nadmyslové sféře hraničící se Zemí nepřirozeně dlouho a tam se stávají kořistí ahrimanských bytostí a ty je používají v boji proti zjevení éterického Krista.

Tyto ahrimanské bytosti se pokoušejí, jak praví Rudolf Steiner, vytvořit ze ztuhlých éterických těl v duchovním světě něco jako „klamně zrcadlo“, které bude ukazovat lidstvu Kristovu postavu zkresleným způsobem. Takto chtějí nahradit ve světě éterického Krista falešnou imaginací, aby lidstvo zřelo nikoli jeho pravou podobu, ale podobu klamnou, pokřivenou (viz GA 174a, 3. 12. 1914 a také GA 158, 9.11.1914).

Proti těmto ztuhlým éterickým tělům obsazeným demony vede Michael jakožto vedoucí Duch času svůj boj a pokouší se zničit toto pokřivené zrcadlo. Bojuje ve vyšších světech za „čistotu duchovního horizontu“, jak to líčil Rudolf Steiner (GA 174a, 3- 12. 1914), kde se od naší doby zjevuje éterický Kristus.

Jak můžeme Michaelovi pomoci v jeho těžkém boji proti demónizovaným éterickým tělům? Především musíme připravit naše vlastní éterická těla tak, že jejich síla může po naší smrti Michaelovi pomoci při plnění tohoto úkolu. A to je možné jen tehdy, když přijmeme moderní duchovní vědu jako Michaelův dar - a to jako anthroposofové nejen do svých astrálních těl, ale ještě mnohem hlouběji, až do éterických těl.

To ale znamená, že anthroposofie nemá žít jen jako nová nauka v našich myšlenkách, ale také v našem charakteru, v našich zvyklostech, v našich činech, musí působit až do sociálních vztahů. Jinými slovy: Jen když se nám stane duchovní věda tak životně důležitá, jako je krevní oběh nebo vzduch pro naše dýchání, může opravdu proniknout až do éterického těla a postupně ho proměňovat, aby mohl jeho síly použít Michael. My sami pak můžeme po naší smrti vstoupit do jeho nadmyslových zástupů.

Další odkaz na tento vztah můžeme nalézt v přednáškovém cyklu Anthroposofie a lidská duše (GA 223). Tam Rudolf Steiner popisuje, jak v naší michaelské době mocně v duchovním světě působí imaginace Michaela bojujícího s drakem a že obraz této události lze nalézt v éterickém těle každého na Zemi inkarnovaného člověka. Pro většinu lidí zůstává tato pomoc Michaelovi ovšem v nevědomí. Když se člověk intenzívně zabývá anthroposofií,

může se stát tento obraz nejen vědomým, ale může natolik zesílit, že nakonec dokáže působit na éterické síly našeho srdce. A to je nová cesta společného působení pozemského lidstva a Michaela, jež může vést k vědomému uchopení mystéria éterického srdce.

Rudolf Steiner odhaluje toto mystérium v přednášce Éterizace krve. Zásah éterického Krista do vývoje Země (GA 130, 1.10.1911). Popisuje tam, jak v každém pozemském člověku neustále působí duchovně-éterický proud, který stoupá od srdce k hlavě. Od mystéria Golgoty se ale s tímto proudem éterizované lidské krve spojuje další proud - proud éterizované krve Kristovy. Oba tyto proudy mohou moderní křesťanští zasvěcenci vidět. Člověk ale o nich obvykle nic neví, plynou totiž paralelně vedle sebe, aniž by se jeden druhého dotýkal. Když ale jednou lidstvo dokáže tyto jednotlivé proudy propojit, pak jak říká Rudolf Steiner, dosáhne k vědomému vnímání éterického Krista.

Nejdůležitějším předpokladem pro spojení obou proudů je úplné pročištění duchovní sféry srdce, které je spojeno s vypuzením sil ahrimanského draka, sil, které sem pronikly v posledních třech, čtyřech staletích jako následek materialismu a jeho nejrůznějších projevů v lidském životě. V této souvislosti je třeba se držet při úvahách o současné materialistické civilizaci následujícího: Drak se dnes stal pánem nad éterickými srdci u většiny lidí. Proto je nutné ho odtud vypudit, a to je možné jen posílením Michaelovy kosmické imaginace v lidských životních tělech.

Výsledkem vnitřní práce v tomto směru je postupné spojování vlastní vůle s kosmickými Michaelovými intencemi v souvislosti se současným lidstvem. Neboť Michael sám dnes hledá - jak říká Rudolf Steiner - cestu k lidem. Chtěl by dospět přes hlavu člověka k jeho srdci, aby si tam našel nové pole působnosti pro budoucí vývoj Země (viz GA 26; článek „Na počátku věku Michaelova“ a „Rozpoložení lidské duše před počátkem věku Michaelova“, srpen 1924).

Tak vidíme, jak dnes Michael působí ve dvou rozdílných směrech. V makrokosmu očišťuje pro éterického Krista duchovní sféru hraničící se Zemí. A v mikrokosmu se pokouší dát každému člověku novou sílu, která by pronikla až do jeho éterického srdce a mohla ho osvobodit od moci ahrimanského draka.

Na závěr chceme zmínit ještě centrální postavu nového zjevení - postavu Krista. V jeho působení ve vývoji lidstva lze rozpoznat dva různé směry.

Kristus se zjevuje v makrokosmu především jako velký nositel světové lásky. Od svého spojení se Zemí při mystériu Golgoty usiluje o to, aby Země postupně proměnil v nové, morální světové Slunce a starý kosmos moudrosti a nutnosti v budoucí kosmos lásky a svobody (viz GA 13, kap. „Současnost a budoucnost vývoje světa a lidstva“).

Mikrokosmicky Kristus působí od mystéria Golgoty tak, jak jsme to popsali výše, v každém pozemském člověku je přítomen v proudu jeho éterizované krve jakožto nositel substance světové lásky v lidské bytosti.

Nyní můžeme shrnout všechny aspekty Kristova návratu, abychom získali celkový obraz této centrální události naší doby a postavili si před duši světovou i lidskou imaginaci jeho éterického návratu. Přitom budeme nejprve pozorovat lidskou stránku této imaginace, která souvisí s éterickým tělem.

V každém člověku proudí od mystéria Golgoty Kristova éterická krev, její proud jako nositel obětíplné substance lásky stoupá od srdce k hlavě. Protože éterizovaná krev proudí člověkem jen proto, aby ho spojila s duchovním světem, který ho obklopuje, obyčejné vědomí o tom nic neví. Proto potřebujeme nové imaginace, které nám dnes může dát Vidar díky duchovní vědě, abychom mohli opravdu prožít proud éterizované Kristovy krve v našem vlastním životním těle. Pak se tyto imaginace podobají nadsmyslové nádobě nebo duchovní číši, do níž zachycujeme tuto proudící éterickou substanci Kristovy lásky, a můžeme ji tak i prožít. Dále potřebujeme světlo spirituálních myšlenek, světlo nového vědomí Krista, které v lidech rozněcuje nathanská duše díky svému pátému obětíplnému činu v lidském vývoji. Tímto světlem produchovněných myšlenek pak může člověk rozzářit imaginativní číši, aby se pozvedla od srdce k hlavě, a tak může zároveň uchopit tento proces zcela vědomě.

To všechno ovšem nastane v éterickém těle jen tehdy, když se na horizontu tohoto procesu objeví mohutná postava, obraz Michaelova ducha, který vítězí v lidském srdci nad drakem a svrhne ho do oblasti údů a látkové výměny (viz GA 223).

To je pravý zážitek mystéria Grálu, jak je obnoven v době Michaela jako Ducha času.

Když posílíme tento vnitřní proces, který dnes může prožít každý člověk, studiem anthroposofie tak, že pronikne do vědomí, pak bude dříve či později možné prožít velký makrokosmický vzor mikrokosmického mystéria éterického srdce v duchovním světě.

Potom se zjeví éterický Kristus jasnozřivému pohledu člověka jako božský nositel substance světové lásky. Přibližuje se k člověku z hlubin duchovního světa v nové imaginativní postavě, kterou mu vytvořil Vidar z nejčistších sil životního a zvukového éteru, obklopen všemi barvami zářící duhovou auroou naplněnou světlem, kterou pro Něj tká nathanská duše ze spirituálních, produchovněných lidských myšlenek, jež v duchovním světě vnímají hierarchie a nechávají se jimi pronikat. A v pozadí tohoto majestátního zjevení se objevuje mohutný Michaelův duch, který bojuje s ahrimanskými démony, protivníky éterického Kristova návratu, používajícími ztuhlá éterická těla lidí, kteří se stali materialisty.

Jestliže budeme pozorovat tuto světově-lidskou imaginaci éterického Krista pozorně, pak si povšimneme, že jsou v ní obsaženy všechny podstatné elementy, z nichž Rudolf Steiner na Vánočním sjezdu 25. prosince 1923 v Dornachu zformoval Základní kámen Všeobecné anthroposofické společnosti a propůjčil mu nadsmyslový tvar dvojitého dodekaedru, kosmického a lidského dodekaedru. Sám Rudolf Steiner charakterizoval tento dvojitý Základní kámen následujícími slovy: „[...] Ten Základní kámen, který má svou substanci z kosmicko-lidské lásky, svůj tvar, svou podobu z kosmicko-lidské imaginace a své zářící světlo z kosmicko-lidských myšlenek, které k nám v každém okamžiku, kdy si na tuto chvíli vzpomeneme, může vyzařovat povzbuzující teplé světlo do našich činů, našeho myšlení, našeho cítění a naší vůle“ (GA 260).

A o něco později ve stejném projevu přímo k účastníkům Vánočního sjezdu říká: „A jestliže to [slova průpovědi Základního kamene] slyšíte, moji milí přátelé, pak znějí tato slova přímo ve vašich srdcích! Pak zde založíte skutečné společenství lidí pro Anthroposofii a poneseš ducha, který zde vládne v zářícím myšlenkovém světle kolem dodekaedrického kamene lásky, do světa, kde má zářit a hrát pro pokrok lidských duší, pro pokrok světa“ (tamtéž). Tak byl na Vánočním sjezdu zformován Základní kámen Všeobecné anthroposofické společnosti. Vznikl ze substance kosmicko-lidské lásky, to znamená z Kristovy substance, která působí od

mystéria Golgoty současně v kosmu i v člověku. Jeho tvar byl vytvořen z kosmicko-lidských imaginací s jejich živou tvořivostí jako výsledek Vidarovy činnosti v kosmu a člověku a je obklopen zářícím světlem kosmicko-lidských myšlenek jakožto plodu činnosti nathanské duše v kosmu a v lidské bytosti. A nakonec je prozářen přítomností ducha, který je duchem naší michaelské doby a zjevuje se sám „v zářícím myšlenkovém světle kolem dodekaedrického kamene lásky“, to znamená v zářícím světle vykoupené kosmické inteligence, aby působil společně s lidstvem v nové epoše svobody „pro pokrok lidských duší, pro pokrok světa“.

Základní kámen tvoří tři části: substance lásky, která způsobuje reálný prožitek Krista v duchovním svátém přijímání jeho bytosti; kosmickým životem naplněné imaginace, díky nimž lze vědomě vnímat Krista při jeho éterickém příchodu v naši dobę; a za třetí zářící světlo produhovněných myšlenek, které lidem umožňuje skutečné poznání Krista. A korunou toho všeho je zjevení ducha v tomto myšlenkovém světle, ve světle vykoupené Michaelovy inteligence, které září kolem imaginativního kamene lásky.

Je to individuálně působící duch, který může vnášet individuálně a v naprosté svobodě do duší, do srdcí jednotlivých lidí svou podstatu a který je přesto současně duchem spojujícím, který dokáže vytvářet nová společenství lidí, duch, který vede lidi pracující s meditací Základního kamene ke „skutečnému společenství lidí pro Anthroposofii“. A tím se má pozvolna stát na Vánočním sjezdu založená Všeobecná anthroposofická společnost: Společenství lidí, naplněných a produhovněných tímto individuálním úsilím a současně působícím sociálně, to znamená lidí spojených v jediném duchu, aby byl do této půdy vložen zárodek nového, čistě duchovního bratrství ve vývoji lidstva.

Z toho všeho vyplývá, že Základní kámen Vánočního sjezdu v roce 1923/1924 je ve své esoterické podstatě reálným orgánem pro poznání a prožití éterického Krista. Z toho je pochopitelné, proč musí být tento Základní kámen, který Rudolf Steiner nazval „dodekaedrickým kamenem lásky“, „ponořen“ nebo „vsazen“ do půdy našich srdcí. Protože se tím ale myslí éterické srdce, znamená to, že Základní kámen musí být ponořen do oblasti našeho životního těla, kde neustále probíhá dvojí mystérium: mystérium makrokosmické éterizace Kristovy krve a mikrokosmické mystérium éterizace lidské krve.

V tom také spočívá klíč k tajemství dvojité podoby Základního kamene. Neboť jen čistá a produhovněná láska může opravdu pochopit kosmickou lásku Kristovu, jak ji popsal Rudolf Steiner v Anthroposofických vůdčích myšlenkách-. „Událost na Golgotě je svobodným kosmickým činem, který pochází z kosmické lásky a může být pochopen jen lidskou láskou“ (GA 26, č. 143). Stejně tak lze vnímat kosmické imaginace éterického Krista jen prostřednictvím nových, vědomých imaginací člověka a světlo kosmické inteligence, které září kolem Kristovy postavy, lze chápat jen spiritualizovanými, světlem naplněnými lidskými myšlenkami. „Pak můžeme v našem duševním chápání postavit proti kosmickému dodekaedru lidský dodekaedr“, řekl na Vánočním sjezdu Rudolf Steiner.

O tento dvojitý dodekaedr jakožto zářící „imaginativní kámen lásky“ pak musíme v hlubinách lidského srdce pečovat a opatrovat ho, aby díky jeho dvojité podstatě došlo postupně ke spojení obou éterických proudů, a to znamená, že tím mohou být lidé, kteří s ním pracují, přivedeni k vnímání éterického Krista a k vědomé spolupráci s Ním a s bytostmi duchovních hierarchií, které Mu slouží.

V tomto smyslu má Vánoční sjezd vztah nejen k minulosti, ale také k přítomnosti a k budoucnosti. Neboť v každém okamžiku našeho života můžeme, budeme-li o to usilovat, „vsadit“ imaginativní kámen lásky „do půdy našich srdcí“. Pak se nám stane živoucí substance Vánočního sjezdu přítomností a vyroste v našem srdci v novou nadsmyslovou realitu, jež nás povede do budoucnosti. Musíme jen dbát na to, aby tento sakramentální akt vsazení kamene lásky „do půdy našich srdcí“ nebyl něčím, co má být učiněno jen jednou pro vždy, ale něčím, co musí být v naší duši neustále obnovováno jako svobodně učiněný slib vzešlý z naší neotřesitelné věrnosti k živoucí bytosti Anthroposofie.

Jen když budeme v tomto směru aktivně pracovat, můžeme z podstaty Základního kamene sami zjistit, že dokážeme jako samostatná individualita uskutečnit jeho lidskou část. Abychom se ale připojili k druhé, kosmické části Základního kamene, k tomu je potřeba spojit se s dalšími, ve stejném duchu pracujícími lidmi ve světě.

Takové poznání společenství vytvářejícího impulsu, který vychází z ducha a projevuje se ve světle Základního kamene, nám může pomoci ještě více pochopit esoterickou podstatu a spirituální impulsy Všeobecné anthroposofické společnosti založené na Vánočním sjezdu. Nejen naše hlavy, ale také naše srdce pak dokáží vnímat, že pouze individuální práce nebo práce v jednotlivých skupinách, které se zabývají studiem duchovní vědy, nestačí. Neboť založení nového, obecně lidského společenství na Zemi je pro realizaci kosmické části Základního kamene naprostou nutností a tohoto cíle nelze dosáhnout žádným jiným způsobem.

Tak lze říci, že na Vánočním sjezdu byla založena společnost, která by chtěla být společenstvím svobodných individualit, které chtějí na Zemi vytvořit z individuálně získaného poznání společnou živoucí lidskou nádobu pro působení éterického Krista a duchovních bytostí, které Mu slouží, v lidstvu.

Jen skutečné pochopení tohoto vysokého úkolu Anthroposofické společnosti nám může odhalit vnitřní podstatu Vánočního sjezdu jako spirituálního aktu, kterým byly položeny základy pro lidské společenství, jež je povoláno k tomu, aby na Zemi vytvořilo první zárodek pravé „sobornosti“. Tím se pro nás ale stává Vánoční sjezd nejvýznamnější pozemskou událostí 20. století, na niž je třeba pohlížet jako na obnovené Letnice ve smyslu Rudolfem Steinerem popsaného obráceného kultu.

Takové obnovené Letnice mohou být pro nás vědomou cestou - nejen pro jednotlivé individuality, ale především pro nové celosvětové lidské společenství - k nadsmyslovému prožitku, k přímému vnímání a duchovnímu pochopení všeobší reality Kristova návratu.

Nyní také můžeme lépe pochopit slova, která řekl Rudolf Steiner 1. ledna 1924 na konci Vánočního sjezdu: | tento Vánoční sjezd, který má být pro nás svátou nocí, svátou slavností nejen pro začátek nového roku, ale pro začátek světového rozhraní věků“ (GA 260, 1.1. 1924), to znamená „začátek“ nového neboli druhého „světového rozhraní věků“ po tom, které bylo spojeno se zjevením Krista ve fyzickém těle v Palestině.

V duchovních ohnivých plamíncích sestoupil na apoštoly Duch Svatý přinášející poznání Krista. Zjevil se jim jako jednotlivým individualitám, protože je nepronikl společně, ale sestoupil na hlavu každého jednotlivce ve vnitřním klidu, ale tak, že všichni byli naplněni jedním Duchem: „A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden. A všichni byli naplněni Duchem Svatým“ (Sk 2,3 - 4).297 Duch Svatý byl v

tomto okamžiku seslán na jejich hlavy jako akt nejvyšší milosti, aby pak promluvil z jejich srdcí. Stalo se tak prostřednictvím éterického proudu přicházejícího z makrokosmu, který charakterizuje Rudolf Steiner ve své přednášce Éterizace krve jako proud, který stále plyne z duchovního světa do lidské hlavy a odtud postupuje dál směrem k srdci. Rudolf Steiner ho také nazýval jako „morálně-éterický proud“, protože v něm neustále proudí k člověku morální, božsky-duchovní síly z kosmu. A z tohoto duchovního zdroje „shůry“, směrem „shora dolů“ pak byly o Letnicích položeny základy nového společenství lidí.

Dnes, počínaje 20. stoletím, jsou anthroposofové povoláni k tomu, aby obnovili tuto svým způsobem jedinečnou událost z nového, michaelského Ducha času. To ovšem může nastat jen tehdy, když se jim podaří vložit do svých srdcí Základní kámen Vánočního sjezdu, aby pak na něm zbudovali nové společenství lidí, kteří budou usilovat o to, aby se stali vědomým nástrojem pro působení éterického Krista v lidstvu a hierarchických bytostí, které Mu slouží. Pak se může stát Anthroposofická společnost tím místem na Zemi, kde se lidé naučí spolupracovat s bohy, aby společně sloužili éterickému Kristu a pomáhali Mu.

Nyní to ale musí nastat novým způsobem, v duchu obnovených Letnic, neboť lidstvo vstoupilo do epochy svobody. Toto nové mystérium Letnic se musí uskutečnit nejen vylitím milosti shůry, ale také svobodnou účastí samotného člověka, který vsadil vědomě do svého éterického srdce kámen lásky: Duch, který se zjevuje ve světelné auře kamene lásky, se pak může pozvednout ze srdce do hlavy, aby odtud zářil do temnoty vnějšího světa. Toto „vystoupení ducha“ nastane díky druhému, výše popsanému proudu, který Rudolf Steiner nazývá v přednášce o éterizaci krve mikrokosmickým proudem éterizované lidské krve, který proudí v každém člověku obráceným směrem, od srdce k hlavě a dále ven do duchovního světa, který nás obklopuje.

Odkaz na tento proud nalezneme ve čtvrté, závěrečné části meditace Základního kamene, kde se třikrát poukazuje na srdce a potom na hlavu, což tedy svědčí o éterickém pohybu zdola vzhůru, od srdce k hlavě. Ve zmíněné přednášce nazývá Rudolf Steiner tento vystupující proud proudem „intelektuálním“, protože je s ním spojena michaelská inteligence žijící v člověku. A paralelně k tomuto proudu plyne rovněž ze srdce k hlavě proud éterické krve Kristovy, jehož pomocí může člověk, který se stane vědomým, vykoupit michaelskou inteligenci.

Tento proces vykoupení lze pochopit následovně: Ponoříme-li dodekaedrický kámen lásky v jeho dvojitě podstatě do půdy éterického srdce, pak se postupně tyto oba stoupající proudy spojují do jediného a proměňují a produhovňují michaelskou inteligenci v člověku. Tím se může rozšířit světlo produhovňovaných myšlenek, které jako aura, jež se spojuje se stoupajícím éterickým proudem, obklopují kámen lásky v srdci, od srdce směrem k hlavě a proměnit se při tomto vzhůru směřujícím pohybu v plamen. Ale protože v tomto světle, jež se stalo plamenem, žije a působí duch, může tento duch vynést na svých křídlech dále do duchovního světa přes hranice lidské hlavy žijící, očištěnou a proměněnou lidskou inteligenci. Na tomto plamenném sloupu se pak může pozvednout i sám člověk ve svém vědomí spolu s proměněnou a duchem naplněnou inteligencí do vyšších světů.

Tak nastává z Ducha času současné epochy křest „Duchem Svatým a ohněm“ (Mt 3,11; L 3,16), jak o něm na rozhraní věků prorocky mluvil Jan Křtitel. A současně se otevírá možnost vstoupit vědomě do duchovní sféry, kde dnes působí éterický Kristus, aby se tam člověk stal Jeho spolupracovníkem a pomocníkem pro dobro zemského vývoje.

„Necht' dobré jest,
co zakládáme ze srdcí,
co ze svých hlav
cílevědomě věsti chceme.“

Když dnes vstoupíme do této sféry světového dobra, které je dnes pravou Šamballou, ze sil vnitřního, spirituálního ohně obnovených Letnic, můžeme tam prožít současné zjevení Krista se vši jeho ohnivou silou: „Podobně jako se zjevil zvěstovaný Kristus Mojžíšovi a těm, kteří se k němu hlásili, ve smyslovém ohni trnitého keře a blesku na Sinaji, tak se Kristus také zjeví nám v duchovním ohni budoucnosti“ (GA 109, 11. 4. 1909). „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa“, pravil Kristus (Mt 28,20). „A zjeví se ve spirituálním ohni těm, kteří nechají svůj pohled prozářit událostí na Golgotě. Lidé ho uvidí v duchovním ohni“ (GA 109,11.4.1909).

V tomto makrokosmickém světle, které může zřít duše, která v sobě dokázala roznítit jemu podobný mikrokosmický oheň obnovených Letnic, se zjeví Kristus ve své žádnými slovy nepopsatelné kosmické velikosti jako bůh lidského Já, jako Světové „Já jsem“. A potom všechny národy „uvidí Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velkou mocí a slávou“ (Mt 24,30). Také Rudolf Steiner to dosvědčuje ze zdrojů svého duchovního bádání: „[Křesťané budoucnosti] budou nejen chápat Krista, který prošel smrtí, ale budou chápat i triumfujícího, ve spirituálním ohni zmrtvýchvstalého Krista Apokalypsy, který byl zvěstován“ (GA 109,11.4.1909).

Chápat tohoto Krista, který o sobě říká: „Já jsem alfa i omega, začátek i konec“ (Zj 22,13), k tomu je dnes povolána anthroposofie. Pak se může tento z Krista vycházející kosmický oheň, který prochází zemským eónem od jeho počátku až do konce, tento „anthroposofický oheň“ se může rozhořet jako jeho mikrokosmický obraz v srdcích těch, kteří usilují o poznání Krista. A tento vnitřní oheň duše, který znamená počátek účasti na mystériu obnovených Letnic, může člověku otevřít přístup k prožití Kristova návratu.

„Anthroposofický oheň, který v sobě můžeme roznítit, je jen výsledkem univerzálního kosmického ohně, který v duchu proudí od počátku do konce“, tak to vyjádřil Rudolf Steiner v přednáškách, které byly věnovány Kristovu éterickému návratu (GA 152, 1. 5.1913). Poukazuje tím na zdroj duchovních sil, které potřebujeme v dnešní začínající apokalyptické epoše pozemských dějin.

Abychom se mohli postavit proti stále silnějším mocnostem zla ve světě, můžeme dnes čerpat vnitřní sílu jen ze současných mystérií éterického Krista a branou k těmto mystériím se nám může stát Základní kámen dobra, který položil Rudolf Steiner na Vánočním sjezdu pro založení nového lidského společenství.

Tuto kapitolu přeložila z ruštiny Ursula Preuß